

Asia Sävellysteosten tekijänoikeus

Hakija H

Annettu 26.9.2017

Tiivistelmä

Sävellysteoksen lyhyt melodian katkelma ei sellaisenaan saanut tekijänoikeussuojaa. Numero- ja merkkijonot sellaisinaan eivät saaneet teoksina teossuojaa.

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. H (hakija) on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa ensiksi siitä, nauttiiko K:n säveltämä Silkkiturpa-laulun melodian katkelma tekijänoikeussuojaa.
2. Toiseksi hakija on kysynyt, ovatko hänen oheistamansa kaksi enimmäkseen numeroita sisältävää merkkijonoa teoksia vai ei. Hakija on kertonut, että jos merkkijonot näppäilee DTMF - ääniä tuottavaan kännykkään ja pitää tauot välilyöntien kohdalla, tulee soittaneeksi kaksi hänen nimeämäänsä, toisten säveltämää ja sanoittamaa kappaletta.

VASTINE

3. K on antanut asiassa vastineen kertoen kirjoittaneensa Silkkiturpa-kappaleen noin viisi vuotta sitten. Sanoituksen hän teki tarkoituksena testata suomen kielen riimitystä ja räppimuotoista kerrontaa. Kappale alkaa ja loppuu kansanlaulun omaisella osalla, jonka ”säveltäjää” on vaikeaa paikallistaa. Hänen katsomuksensa mukaan kaikki kolmisointuihin perustuvat melodiat on sävelletty jo satoja kertoja, joten persoonallisen niistä tekevät ainoastaan sanoitukset.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

4. Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Sävelteoksen tekijänoikeudesta

5. Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojatuista teoksista muun muassa sävellysteos.
6. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että kirjallinen tai taiteellinen tuote ylittää teoskynnyksen eli yltää niin sanottuun teostasoon. Tällä tarkoitetaan sitä, että tuotteen on tekijänoikeussuojaa saadakseen oltava itsenäinen ja omaperäinen tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Suojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla tai sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä ei ole merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.
7. Myös teoksen osan on itsenäistä tekijänoikeussuojaa saadakseen yllettävä teostasoon. Tekijänoikeus suojaa siten sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.
8. Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, lain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Kiellettyä on siten tekijänoikeudella suojatun teoksen tai sen teostasoon ylittävän osan kopioiminen muuttamattomana tai muutettuna oman työn osaksi ja tällaisen suojatun teoksen tai sen osan saattaminen yleisön saataviin. Tietyissä tapauksissa teoksen osan käyttäminen ilman tekijän lupaa voi kuitenkin olla sallittua lain 2 luvun rajoitussäännösten, kuten esimerkiksi 22 §:n sitaattioikeutta koskevan säännöksen, nojalla.

9. Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijän nimi on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappaleita tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla tai teoksen saattaminen yleisön saataviin sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.
10. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 16.7.2009 antamassaan ratkaisussa C-5/08 (Infopaq), että 11 sanasta koostuva ilmaisu voi saada tekijänoikeussuojaa, jos ilmaisu on omaperäinen, tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Ratkaisussa C-145/10 (Painer), tuomioistuin katsoi, että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.
11. Sävellysteos voi ilmetä erilaisissa muodoissa, kuten kuultavina ääninä, nuottikirjoituksena, perinteisenä äänitallenteena, MIDI-tiedostona tai mp3-muotoisena tiedostona. Tekijänoikeuslain esitöissä (komiteanmietintö 1953:5, s. 45) on sävellysteoksista todettu, että sävellysteoksilla tarkoitetaan sävellyksiä sanojen kanssa tai ilman niitä. Nuottikirjoitusta, sisältyvätpä siihen sanat tai ei, ei pidetä kirjallisena teoksena, vaan sävellysteoksen ilmentymänä.
12. Tekijänoikeudella suojataan teoksen ilmaisumuotoa. Sen sijaan teoksen aihetta, aiheen käsittelyä ohjaavaa metodia, ideaa, periaatetta tai teokseen sisältyviä yksittäisiä tietoja ei suojata sellaisenaan. Tekijänoikeus suojaa esimerkiksi sellaista sävellysteoksen ilmaisumuotoa, jossa tekijän persoonallinen luomistyö ilmenee, muttei pelkästään sävelteoksen aiheita tai motiiveja. Sävelteoksen aiheita ja motiiveja saa uudenlaisessa ilmaisumuodossa vapaasti käyttää.
13. Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tai saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen. Tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentin mukaan jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

14. Sävellysteoksen sovitusta voidaan tekijänoikeudellisessa mielessä pitää tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sävellysteoksen muunnelmana. Muunnelman tekemiseen jostakin suojatusta sävellysteoksesta eli sävellysteoksen sovittamiseen ja saattamiseen sovitettuna yleisön saataviin tarvitaan sävellysteoksen tekijän tai tekijänoikeuden haltijan lupa. Sävellysteoksen sovitus on puolestaan tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisella tekijänoikeudella suojattu silloin, kun sovitus ylittää teostasoon eli kun sovitustyö ilmentää tekijänsä itsenäistä ja omaperäistä, persoonallista panosta.
15. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle. Tekijä voi kuitenkin luovuttaa oikeutensa kokonaan tai osittain, myös oikeushenkilölle. Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat tekijänoikeuslain 27—29 §:ssä. Taloudelliset oikeutensa tekijä voi luovuttaa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi 3 §:n 3 momentin mukaan luopua vain, jos kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.
16. Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Analyysi ja johtopäätökset

17. Tekijänoikeusneuvosto on tutustunut sille ensimmäisen kysymyksen osalta toimitettuun nuotinnokseen ja äänitiedostoon. Kyseessä olevaa lyhyttä, neljän tahdin mittaista melodian katkelmaa ei voida pitää niiden perusteella tekijänsä luovan työn tuloksena syntyneenä ja niin itsenäisenä ja omaperäisenä, että se ylittää teoskynnyksen. Mainittu melodian katkelma yksin ei ole tekijänoikeuslain 1 §:ssä mainittu teos.
18. Toisen kysymyksen osalta kyse on kahdesta merkkijonosta, jotka hakijan mukaan muodostavat säkeistön kahdesta eri sävellyksestä, mikäli merkit näppäillään DTMF-ääniä tuottavaan matkapuhelimeen, kun pidetään tauot merkkijonon välilyöntien kohdalla. DTMF eli Dual-tone multi-frequency on matkapuhelimessakin käytetty numeroiden äänitaajuusvalintatapa. Äänitaajuusvalinnassa kukin numero ja tietyt tavallisella puhelimen näppäimistöllä olevat merkit on koodattu kahdeksi toisiinsa epäharmoonisessa suhteessa olevan taajuuden muodostavaksi ääneksi. Näin on varmistettu, että käytännössä luonnolliset äänet eivät puhelimen mikrofonin tullessaan pääse aiheuttamaan virheellistä numerovalintaa. (<https://fi.wikipedia.org/wiki/DTMF>) Digitaalinen vies-

tintä ja -teknologia on vähentänyt tarvetta käyttää DTMF-sovelluksia myös matkapuhelinliikenteessä.

19. Kuten edellä on mainittu, sävellys voi ilmetä erilaisissa muodoissa, kuten kuultavina ääнинä, paperille painettuna nuottikirjoituksena, perinteisenä äänitallenteena tai sähköisenä tallenteena eri tiedostomuodoissa. Sävelmä sisältää useista, usein vaihtelevan pituisista sävelistä muodostuvan sävelkulun ja niiden muodostaman jatkumon. Sävelmillä on rakenne, jonka liikesuunnat useimmiten perustuvat jonkin sävellajin eli tonaalisen keskuksen käyttöön. Tärkeää on kuitenkin, että käytetty järjestelmä mahdollisimman yksiselitteisesti toisintaa sisältämänsä sävelmän.
20. Edellä kerrottu sävelmän koodaustapa käyttäen DTMF -ääniä ei välttämättä näppäimiä painamalla palauta yksiselitteisesti sävellystä, johon lausuntopyyntö on viitattu. Mahdollisesti eripituiset sävelet ja mahdolliset tauot omine kestoineen eivät käy ilmi mainittua merkintätapaa käyttäen.
21. Hakijan mainitsema tapa koodata näppäimistömerkeillä sävelmä ja sitten toisintaa se DTMF -ääniä matkapuhelimen näppäimillä painellen ei ole niin selkeä ja yksiselitteinen, että taustalla olemassa olevaksi mainittu sävellys tulisi riittävän selkeästi ja riidattomasti ilmi. Mainittujen merkkijonojen perusteella ei sen vuoksi voida riittävällä varmuudella tehdä johtopäätöksiä kyseisistä sävelmistä ja niiden mahdollisesta teoskynnyksen ylittymisestä. Tekijänoikeusneuvosto ei siksi anna lausuntoa mainittujen kahden merkkijonon sisältämän sävelmän teosluonteesta. Selkeyden vuoksi on syytä mainita, että mahdollinen nuotinnos tai muu sävellyksen merkintätapa on vain tapa ilmaista sävellys eri muodoissaan eikä se nauti sävellyksestä erillistä teossuojaa.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Olli Pitkänen, Jukka Helle, Maria Rehbinder, Sanna Nikula, Aku Toivonen, Satu Kangas, Tuula Hämäläinen,

Anniina Dahlström, Valtteri Niiranen, Riikka Tähtivuori, Tommi Nilsson ja Pekka Sipilä.